

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1942 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar beträffande pensioner eller understöd att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande proposition (nr 65) och motioner.

Föredragande statsrådet har inledningsvis i propositionen nr 65 berört frågan om en höjning av de pensioner, som efter prövning i varje särskilt fall beviljas av riksdagen, i anslutning till den för tjänstemännen år 1941 beslutade pensionsregleringen. I avseende härå har anförts följande:

»I sådana fall, där förslag framlägges för riksdagen om beredande av pension åt i statens tjänst anställda personer, plägar vid pensionsbeloppets bestämmande en avvägning ske med hänsynstagande till, bland annat, de pensionsunderlag, som i gällande pensionsreglementen finnas fastställda för anställningshavare med i huvudsak jämförliga arbetsuppgifter, eller de pensionsbelopp, som angivas i de summariska arbetarpensionsbestämmelserna. Härvid är emellertid att märka, att en genomgående höjning av pensionsunderlagen skett i allmänna tjänstepensionsreglementet den 30 december 1941 (nr 1008), vilket träder i kraft den 1 juli 1942. Denna höjning sammanhänger dels med den reella höjning av lönenivån för statens tjänstemän, som genomfördes vid 1939 års löneroglering, dels med övergången från dyrtidstillägg till rörligt tillägg å pensionerna och därav betingad uppräknig av pensionsunderlagen, dels ock med att underlagen i princip beräknats såsom två tredjedelar av slutlönera för ortsgrupp C i stället för tidigare ortsgrupp A inom vederbörande lönegrad. Beträffande pensionsvillkoren för arbetare i statens tjänst torde vara att förvänta, att 1938 års pensionssakkunniga inom kort komma att framlägga förslag, vilka kunna påverka storleken av nuvarande pensionsunderlag samt i de summariska pensionsföreskrifterna angivna pensionsbelopp. Fråga uppkommer då, vilken inverkan redan vidtagna eller förestående åtgärder beträffande pensionsunderlagen bör erhålla vid bestämmande av storleken av riksdagspensioner.

Vad först angår sådana anställningshavare, som redan avgått eller beräknas avgå senast den 30 juni 1942, synes tillräcklig anledning icke föreligga att för deras vidkommande frångå hittills tillämpade grunder för pensionsbeloppens bestämmande.

Beträffande härefter anställningshavare, som avgå först efter den 30 juni 1942, kunna skäl anföras för ett hänsynstagande i viss utsträckning till de nya pensionsbeloppen i de fall, då pensionsfrågan underställes riksdagens prövning. Emellertid äger spørsmålet om de nya pensionsunderlagens inverkan på storleken av riksdagspensionerna ett nära samband med frågan om reduktion av pensionsbeloppen på grund av att vederbörande icke inbetalt några pensionsavgifter ävensom med den mera vittutseende frågan om en eventuell övergång från ett system med dyrtidstillägg å dylika pensioner till en anordning med rörligt tillägg. I de för närvarande aktuella pensionsfall, där avgång sker först efter den 30 juni 1942, hava vederbörande uppnått en levnadsålder, som överstiger för jämförlig befattning fastställd pensionsålder. Det synes knappast erforderligt att för dessa fall tillämpa andra än de vanliga grunderna för pensionsbeloppens bestämmande.

Förberörda principiella spørsmål påkalla sålunda icke något ställningstagande för närvarande. Det synes lämpligt att till nästkommande år låta företaga den utredning i nu berörda hänseenden, som torde vara erforderlig för en ändamålsenlig lösning av hithörande frågor.»

Utskottet.

Vad föredragande statsrådet sålunda anført har icke givit utskottet anledning till erinran.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Utrikesdepartementet.

1:o.

F. d. vicekonsuln i disponibilitet Charles Gustaf Fredholm. I motion I:43 hemställer herr *Petersson, Emil*, »att riksdagen måtte besluta bevilja f. vicekonsuln Charles Gustaf Fredholm en årlig pension till det belopp, som kan anses skäligt».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Fredholm är född den 25 juni 1865 och således 76 år gammal;
att han den 10 december 1892 förordnades till vicekonsul i Konstantinopel;
att han den 30 december 1893 förordnades att tillsvidare biträda med utförandet av de med drogmanbefattningen vid beskickningen i Konstantinopel förenade göromålen;

att han den 13 november 1896 utnämndes till drogman vid nämnda beskickning;

att han delvis i egenskap av tillförordnad chargé d'affaires förestod samma beskickning under tiderna 12 juli—10 september 1894, 26 juni—10 september 1896, 12 januari—30 mars samt 2 juli—28 september 1898, 12 juli—15 oktober 1899, 19 juli—7 oktober 1900, 27 november—12 december 1901 samt 2 juni—21 augusti 1902;

att han den 27 september 1893 förordnades till ombud i det internationella sundhetsrådet i Konstantinopel och den 27 mars 1896 till ombud i den internationella kajkommissionen därstädes;

att han den 10 juni 1903 erhöll begärt avsked från befattningarna såsom drogman vid beskickningen i Konstantinopel och vicekonsul därstädes;

att han den 11 oktober 1907 utnämndes till vicekonsul i Riga med konsulsnamn, heder och värdighet;

att han den 9 oktober 1914 på egen begäran försattes i disponibilitet utan rätt till exspektansarvode;

samt att han den 30 juli 1930 erhöll begärt avsked från befattningen såsom vicekonsul i disponibilitet.

I en den 1 juni 1930 dagtecknad skrift anhöll Fredholm hos *Kungl. Maj:t* om avsked med vicekonsuls pension. — Över ansökningen avgav *statskontoret* utlåtande, däri framhölls, att enligt bestämmelserna i 3 § andra stycket av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension gällde såsom förutsättning för bibehållen pensionsrätt för konsulär tjänsteman, som försatts i disponibilitet, att han åtnjöte exspektansarvode eller annan eljest med rätt till pension icke förenad avlöning av statsmedel till belopp i intetdera fallet understigande det i sagda kungörelse för den av honom senast innehavda ordinarie befattningen bestämda pensionsunderlaget. På grund härav och då Fredholm icke åtnjutit arvode av statsmedel, sedan han den 9 oktober 1914 försattes i disponibilitet, vore Fredholm ej berättigad att vid avgången från anställningen i disponibilitet bekomma någon pension av statsmedel. Under sådana omständigheter kunde statskontoret ej heller anse anledning förefinnas att söka genom framställning till riksdagen utverka pension av statsmedel åt Fredholm. — Genom beslut den 30 juli 1930 fann *Kungl. Maj:t* den av Fredholm gjorda ansökningen icke föranleda någon åtgärd.

Därefter anhöll Fredholm i en till *ministern för utrikes ärendena* den 8 augusti 1930 avlåten skrift, att frågan om beredande av pension åt honom måtte upptagas till förnyad prövning. *Statskontoret* avgav häröver utlåtande, vari uttalades, att den omständigheten, att Fredholm under visst antal år såsom ordinarie tjänsteman erlagt pensionsavgifter, icke i och för sig syntes utgöra något skäl att bereda honom pension. En i statens tjänst anställd ordinarie befattningshavare vore i regel skyldig erlagga pensionsavgifter, men pension utginge icke, därest vederbörande erhållit avsked, innan skyldighet för honom inträtt att avgå från tjänsten. Såvitt statskontoret hade sig bekant, hade pension utverkats åt befattningshavare som avgått, innan sådan skyl-

dighet inträtt, endast i de fall, då vederbörande i anledning av sinnessjukdom eller höggradig neurasteni icke kunnat bedöma följderna av ett avskedstagande. På grund härav och då den omständigheten, att Fredholm vid avsked från befattning å ordinarie stat blivit försatt i disponibilitet, icke syntes utgöra anledning att åt honom utverka pension, hemställde statskontoret, att den gjorda framställningen ej måtte föranleda någon åtgärd. Genom skrivelse från *utrikesdepartementet* den 12 september 1930 erhöi Fredholm underrättelse om att utrikesministern ej funnit sig i stånd att vidtaga någon åtgärd för att tillmötesgå Fredholms framställning.

Genom beslut den 14 oktober 1938 fann *Kungl. Maj:t*, efter hörande av *statskontoret*, en av Fredholms hustru Eva Fredholm gjord framställning om beredande av pension åt honom ej föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Med anledning av framställningar från Fredholm om understöd beslöt *Kungl. Maj:t* den 24 januari 1941, att till honom finge utbetalas ett understöd av 90 kronor för månad att utgå under tiden 1 januari—30 juni 1941. I anledning av ytterligare framställningar i ämnet från Fredholm beslöt *Kungl. Maj:t* den 26 september 1941, att till honom finge utgå ytterligare ett belopp av 540 kronor, att utbetalas med 90 kronor för månad under tiden 1 juli—31 december 1941.

Utskottet.

Såsom den föregående redogörelsen giver vid handen, har Fredholm — sedan han under sammanlagt omkring 17 år tjänstgjort såsom konsulär och, i egenskap av tillförordnad chargé d'affaires, tidvis även såsom diplomatisk tjänsteman — den 9 oktober 1914 på egen begäran försatts i disponibilitet. Enär Fredholm ej tillerkänts exspektansarvode, har han ej kommit i åtnjutande av pensionsrätt på grund av ifrågavarande tjänstgöring. Av Fredholm och hans hustru gjorda framställningar om beredande åt honom av pension hava av *Kungl. Maj:t*, respektive av *utrikesdepartementet* lämnats utan åtgärd. Emellertid beslöt *Kungl. Maj:t* den 24 januari 1941, enär Fredholm under omkring 17 år tjänstgjort i *utrikesdepartementets* tjänst och erlagt föreskrivna pensionsavgifter samt då han befunne sig i utblottat tillstånd, att till honom finge utbetalas ett understöd av 90 kronor för månad att utgå under tiden 1 januari—30 juni 1941. Med anledning av ytterligare framställningar från Fredholm om understöd medgav *Kungl. Maj:t* vidare genom beslut den 26 september 1941, att till Fredholm finge utgå ett belopp av 540 kronor, att utbetalas med 90 kronor för månad under tiden 1 juli—31 december 1941. För tiden efter sistnämnda dag har något understöd av statsmedel ej utgått till Fredholm.

Med hänsyn till de i ärendet föreliggande omständigheterna har det syns utskottet, att skäl tala för en välvillig behandling av det i motionen väckta yrkandet om en pension av statsmedel åt Fredholm. Vid bedömandet av denna fråga synes utskottet ett visst avseende böra fästas vid det förhållandet, att enligt vad som framgår av ett utav utländsk läkare utfärdat intyg Fredholm vid tiden för sitt avskedstagande ur statstjänst lidit av hög-

gradig neurasteni i förening med själslig depression. Huruvida detta sjukdomstillstånd varit av så allvarlig beskaffenhet, att Fredholm på grund av detsamma varit ur stånd att överblicka konsekvenserna av sitt avskedstagande, undandraget sig utskottets bedömning. Såsom statskontoret framhållit, har det emellertid tidigare förekommit, att pension utverkats åt befattningshavare i sådana fall, då vederbörande till följd av sinnessjukdom eller höggradig neurasteni icke kunnat bedöma följderna av ett avskedstagande.

Enligt utskottets mening synes med hänsyn bland annat till berörda läkaruttalande frågan om beredande av pension åt Fredholm böra upptagas till förnyat övervägande. Utskottet är likväl icke berett att i nuvarande läge taga initiativ till en framställning till riksdagen i motionens syfte. Utskottet är nämligen av den uppfattningen, att pensionsfrågan bör föreläggas riksdagen först efter en förnyad prövning av Kungl. Maj:t. Därest härvid förutsättningar skulle finnas vara för handen för beviljande av ett årligt understöd åt Fredholm, synes det kunna ifrågasättas att, intill dess beslut härom föreligger, Fredholm erhåller tillfälligt understöd enligt samma grunder som under år 1941.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion I: 43 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Försvarsdepartementet.

2:o.

Förre torpedmästaren Arvid Mauritz Ljungberg (förhöjd pension). I motion I: 23 hemställer herr *Berg, Robert*, att riksdagen måtte tillerkänna förre mästaren vid torped- och mindepartementet vid Karlskrona örlogsvarv A. M. Ljungberg pension med det belopp, som utgår till tjänsteman i 14 lönegraden enligt bestämmelserna i militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935, nr 167, med retroaktiv verkan från den 30 september 1938.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ljungberg är född den 22 september 1876 och alltså 65 år gammal;

att han den 20 oktober 1900 anställdes såsom ritare vid torpeddepartementets ritkontor i Karlskrona;

att han den 1 november 1915 antogs att vara mästare vid månadslönarstaten i Karlskrona med tjänstgöringsskyldighet vid torpeddepartementet mot åtnjutande av en månadslön av 175 kronor;

att han den 1 juli 1928 antogs att vara extra ordinarie tjänsteman med placering till tjänstgöring vid torped- och mindepartementet i Karlskrona

såsom ritare av 2. klass i 11 lönegraden av den i kungörelsen 1928: 215 in-tagna löneplanen;

samt att han av varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv uppsades till av-gång ur tjänst med utgången av december 1936.

I en den 15 september 1936 dagtecknad skrift anhöll Ljungberg hos *Kungl. Maj:t* att få komma i åtnjutande av mästaress pension för att därigenom få kvarstå i tjänst till 63 års ålder eller, därest detta icke kunde medgivas, att få kvarstå i tjänst till 62 års ålder. Genom beslut den 30 december 1936 fann *Kungl. Maj:t* ansökningen icke föranleda annan åtgärd än att *Kungl. Maj:t* bemyndigade varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv att bibehålla Ljung-berg i tjänst högst intill utgången av september månad 1938.

Utskottet.

Såsom den lämnade redogörelsen giver vid handen, har Ljungberg vid av-gången ur tjänst såsom ritare av 2. klass i lönegraden Eo 11 kommit i åt-njutande av författningsenlig tjänstepension. Det i förevarande motion fram-ställda förslaget innebär, att Ljungbergs pension skulle bestämmas med ut-gångspunkt från det pensionsunderlag, som gäller för tjänsteman i lönegraden Eo 14 (mästare) vid försvarsväsendet. Utskottet får erinra, att frågan om en dylik förhöjning av pensionsunderlaget för Ljungberg varit föremål för *Kungl. Maj:ts* prövning utan att föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd. Med hänsyn härtill och då ett bifall till motionen skulle kunna medföra icke önsk-värda konsekvenser, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till den förelig-gande motionen. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 23 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Specialingenjören av 1. graden vid mariningenjörkåren Robert Charles Alan Grey (tilläggs pension). I motion II: 190 hemställer herr *Henriksson*, »att riksdagen måtte medgiva att till marindirektören av 1. graden i mari-nen, specialingenjören av 1. graden vid mariningenjörkåren Robert Charles Alan Grey utbetalas en pensionsförhöjning av sjuhundrasextioåtta kronor per år räknat från den 1 oktober 1941».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Grey är född den 17 augusti 1878 och således 63 år gammal;

att han den 26 maj 1916 erhöi fast anställning vid mariningenjörkåren såsom artilleriingenjör med officers tjänsteklass;

att han den 27 januari 1922 utnämndes till specialingenjör av 2. graden vid mariningenjörkåren;

att han den 3 juli 1930 utnämndes till specialingenjör av 1. graden vid mariningenjörkåren;

att han den 1 april 1939 utnämndes till marindirektör av 1. graden i mari-nen;

att han den 30 september 1938 uppnådde den för hans beställning gällande pensionsåldern men kvarstod i tjänst till och med den 30 september 1941;

att han vid avgången ur tjänst erhöll avkortad pension å 5,412 kronor för år räknat;

samt att han kunnat med stöd av övergångsbestämmelserna till militära tjänstepensionsreglementet vinna framflyttning av den för honom eljest gällande pensionsåldern till förenämnda tidpunkt den 30 september 1941 men att han på grund av ovetskap om bestämmelserna uraktlåtitt att i vederbörlig ordning verkställa såsom villkor för åtnjutande av dylik förmån föreskriven anmälan.

I en till *Kungl. Maj:t* ställd skrift anhöll Grey att, för erhållande av förhöjning av honom vid avgången ur tjänst tillerkänd avkortad pension, såsom tjänstår för pension tillgodoräkna tiden 1 oktober 1938—30 september 1941.

I häröver avgivet utlåtande anförde *marinförvaltningen*, bland annat, att ämbetsverket med hänsyn till den omständigheten, att Grey saknat kännedom om skyldigheten att, såvida han önskade kvarstå i tjänst efter uppnåendet av den i militära tjänstepensionsreglementet stadgade pensionsåldern, före den 1 januari 1936 anmäla detta hos vederbörande myndighet, funne sig böra tillstyrka att Grey erhöle full tjänstepension. *Statskontoret* uttalade i avgivet utlåtande, att ämbetsverket icke ville förneka, att vissa billighetsskäl talade för att Greys pensionsålder bestämdes med tillämpning av militära tjänstepensionsreglementets övergångsbestämmelser, oaktat att däri föreskriven anmälan icke blivit gjord, men att ämbetsverket dock med hänsyn till svårigheten att överblicka konsekvenserna av ett medgivande i sådan riktning svårligen kunde tillstyrka bifall till framställningen.

Genom beslut den 30 oktober 1941 fann *Kungl. Maj:t* Greys ansökan ej föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har Grey på grund av ovetskap om övergångsbestämmelserna till militära tjänstepensionsreglementet underlåtit att i vederbörlig ordning verkställa anmälan om sin önskan att vinna framflyttning av den för honom eljest gällande pensionsåldern från den 30 september 1938 till den 30 september 1941. Till följd härav har Grey allenast kommit i åtnjutande av avkortad pension med 5,412 kronor, vilken pension med 768 kronor understiger den, som eljest skulle hava författningens enligt tillkommit honom. Det i motionen framställda förslaget innebär, att Greys sammanlagda pensionsförmåner skulle uppbringas till det belopp, som för honom skulle hava fastställts, därest tiden för hans inträde i pensionsåldern framflyttats till den 30 september 1941. Utskottet har för sin del funnit starka billighetsskäl tala för att Grey kommer i åtnjutande av de pensionsförmåner, vartill han skulle blivit berättigad vid tillämpning av de i militära tjänstepensionsreglementet meddelade övergångsbestämmelserna. Någ-

Utskottet.

ra icke önskvärda konsekvenser av ett dylikt medgivande synas utskottet icke vara att befara. Utskottet får fördenskull hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 190, må medgiva, att f. d. specialingenjören av 1. graden vid marineringenjörkåren Robert Charles Alan Grey må, räknat från och med den 1 oktober 1941, under sin återstående livstid, utöver honom tillkommande avkortad tjänstepension, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en tilläggspension av 768 kronor för år.

III. Socialdepartementet.

4:o.

Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent Johannes Hedström. I en den 13 februari 1942 dagtecknad proposition nr 65 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent Johannes Hedström må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 4,752 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hedström är född den 28 augusti 1877 och således 64 år gammal;

att han under åren 1911—1918 innehaft avlönad kommunal fattigvårds- och barnavårdstjänst inom Norra Råda kommun i Värmlands län;

att Hedström från och med den 1 januari 1919 förordnats att vara fattigvårdskonsulent i sjätte distriktet;

att han från och med den 1 januari 1926 innehaft jämväl befattningen såsom barnavårdskonsulent inom berörda distrikt;

att Hedström, vilken är skyldig att avgå från sin tjänst vid uppnådd ålder av 65 år, av Kungl. Maj:t den 19 december 1941 förklarats berättigad att kvarstå i tjänst intill utgången av år 1942;

att han vid avgången ur tjänst beräknas kunna åberopa en anställningstid i statens tjänst av 24 år;

att han, i enlighet med för fattigvårdskonsulenter i avlöningshänseende gällande bestämmelser, för år räknat åtnjuter lön med 3,000 kronor, varifrån avdrages ett mot pensionsavgift svarande belopp av 200 kronor, tjänstgöringspenningar med 1,500 kronor samt två ålderstillägg om vardera 500 kronor, varjämte han åtnjuter tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor för år samt dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid statens oregrerade verk gällande grunder ävensom kristillägg;

samt att Hedström, enär den av honom innehavda befattningen icke är uppförd å ordinarie stat, författningsenligt icke är berättigad till pension.

Det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet har avvägt efter samma grunder, som tidigare av riksdagen godtagits vid beviljande av pension åt fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot förslaget, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

IV. Kommunikationsdepartementet.

5:o.

Förre verkmästaren vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnbyggnadsarbeten Sven Andersson. I en den 13 februari 1942 dagtecknad proposition nr 65 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att förre verkmästaren vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnbyggnadsarbeten Sven Andersson må, räknat från och med den 1 januari 1942, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,800 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson är född den 19 december 1878 och således 63 år gammal;

att han varit anställd *dels* under åren 1913—1915 såsom verkmästare hos den entreprenör, som ombesörjde utförandet av statens fiskehamnsbyggnad i Träslöv, *dels ock* under tiden 1 januari 1916—31 december 1941 såsom verkmästare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnbyggnadsarbeten;

att han under tiden 1 september 1937—22 juli 1940 på grund av minskad arbetstillgång varit permitterad utan uppsägning från sin anställning vid ifrågavarande hamnbyggnadsarbeten, under vilken tid han ej uppburit någon avlöning från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

att han från och med år 1928 direkt under vederbörande arbetschef utövat självständigt befäl såsom verkmästare eller muddermästare;

samt att han under åren 1920—1937 åtnjutit avlöning med i medeltal 4,037 kronor för år, varefter han från återinträdet i tjänst år 1940 uppburit avlöning, motsvarande lön å E-ort enligt löneklass 16 i civila icke-ordinarie-reglementet jämte rörligt tillägg och kristillägg.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

6:o.

Byggnadskontrollanten hos byggnadsstyrelsen Per John Knut Petersson. Under punkten 3 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att byggnadskontrollanten hos byggnadsstyrelsen Per John Knut Petersson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3,600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Petersson är född den 11 augusti 1875 och således 66 år gammal;
att han genomgått tekniska skolans i Stockholm byggnadsyrkesskola;
att han under tiden juli 1908—april 1909 tjänstgjort såsom ritare hos kasernbyggnadsnämnden;

att han under tiden maj 1909—april 1934 varit anställd hos medicinalstyrelsen såsom byggnadskontrollant vid styrelsens sjukhusbyggen;

att han från och med den 1 maj 1934 innehaft anställning såsom byggnadskontrollant hos byggnadsstyrelsen;

att han under sin anställning hos medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen åtnjutit arvode, som under tiden november 1927—augusti 1930 utgjort 9,600 kronor för år och under tiden därefter utgått med omkring 10,800 kronor för år;

att Petersson, som icke åtnjutit dyrtidstillägg å nyss angivna arvodesbe-
lopp, under vissa perioder av sin anställning hos medicinalstyrelsen tillika
haft tillgång till fri bostad;

samt att hans verksamhet såsom kontrollant vid byggnadsföretag för stats-
verkets räkning i stort sett tagit hans arbetstid helt i anspråk.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågava-
rande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande fram-
ställning.

V. Finansdepartementet.

7:o.

Förra städerskan vid centraltullkammaren i Stockholm Klara Alfrida Josefina Karlsson, född Nyström. I en den 13 februari 1942 dagtecknad pro-
position nr 65 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt
utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten
4 föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan vid centraltullkamma-

ren i Stockholm Klara Alfrida Josefina Karlsson, född Nyström, må, räknat från och med den 1 juli 1941, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlsson, som är änka, är född den 21 augusti 1867 och således 74 år gammal;

att hon åtminstone sedan år 1905 intill utgången av juni månad 1941 eller under omkring 36 år innehaft anställning såsom städerska vid centraltullkammaren i Stockholm;

att städningsarbetet torde ha krävt en daglig arbetstid av omkring 2¹/₂ timmar under åren 1905—1916, 3¹/₂ timmar under åren 1917—1924 och 4 timmar under tiden därefter;

att hennes inkomst i tullverket under åren 1930—1940 i medeltal utgjort omkring 1,130 kronor för år;

samt att Karlsson jämsides med det för statens räkning utförda städningsarbetet verkställt städning av hamnkontorets i Stockholm lokaler vid Värta hamnen, för vilket arbete, som krävt en daglig arbetstid av ungefär 1 timme, sedan den 1 juni 1922 utgått ersättning med 15 kronor för månad.

Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

VI. Ecklesiastikdepartementet.

8:o.

Extra befattningshavaren vid statens etnografiska museum Axel Oscar Törnblom. I en den 13 februari 1942 dagtecknad proposition nr 65 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att extra befattningshavaren vid statens etnografiska museum Axel Oscar Törnblom må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,040 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Törnblom är född den 25 september 1872 och således 69 år gammal;

att han under tiden 1 november 1890—31 oktober 1894 innehaft fast anställning vid Svea ingenjörkår;

att han sedan den 15 maj 1900 eller närmare 42 år varit anställd såsom extra befattningshavare vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning sedermera statens etnografiska museum;

att han sedan år 1901 huvudsakligen haft att utföra därstädes förekommande konserverings- och prepareringsarbeten;

samt att hans ersättning utgått med *dels* arvode, vilket inberäknat ersättning med 200 kronor för särskilt arbete utom tjänstetid uppgått under åren 1929—1939 till 3,800 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder samt under tiden därefter till 4,400 kronor för år utan rätt till dyrtidstillägg, *dels ock* — sedan år 1907 — förmån av fri bostad om 3 rum och kök jämte värme och lyse, vilken förmån under senare år uppskattats till ett årligt värde av 1,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. På grund härav hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

9:o.

Förre c. o. läraren i gymnastik med lek och idrott vid folkskoleseminariet i Linköping, f. d. kaptenen vid Södermanlands regemente Victor Melker Reinhold von Feilitzen. Under punkten 6 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre e. o. läraren i gymnastik med lek och idrott vid folkskoleseminariet i Linköping, f. d. kaptenen vid Södermanlands regemente Victor Melker Reinhold von Feilitzen må, räknat från och med den 1 juli 1941, under sin återstående livstid uppbära pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 492 kronor för år, varvid någon reduktion icke skall äga rum av honom författningsenligt tillkommande pension såsom f. d. kapten på stat.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att von Feilitzen är född den 22 november 1880 och således 61 år gammal;

att han varit anställd såsom timplärare vid folkskoleseminariet i Strängnäs under läsåret 1925/26 samt höstterminen 1926, såsom vikarierande gymnastiklärare vid samma läroanstalt vårterminen 1927 samt läsåren 1927/28—1931/32 och såsom biträdande gymnastiklärare vid folkskoleseminariet i Linköping under läsåren 1932/33—1936/37 och höstterminen 1937;

att han innehaft anställning såsom e. o. lärare i gymnastik med lek och idrott vid folkskoleseminariet i Linköping från och med den 1 januari 1938 till och med den 30 juni 1941, från vilken tidpunkt han på grund av inskränkning i seminariets verksamhet nödgats avgå från sin befattning;

att han med tillämpning av de för lärare i övningsämne vid statens undervisningsväsende gällande bestämmelser för tillgodoräkning av tjänstår

kan tillgodoräkna sig en sammanlagd tjänstetid av drygt 11 år, varav över 9 år belöpa på tiden intill utgången av höstterminen 1937;

samt att han från och med den 1 juni 1932 åtnjuter pension såsom f. d. kapten vid Södermanlands regemente med 4,512 kronor för år jämte dyrtids-tillägg och kristillägg.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

10:o.

Förra städerskan vid folkskoleseminariet i Falun Hulda Kristina Berglöv, född Westerlund. Under punkten 7 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra städerskan vid folkskoleseminariet i Falun Hulda Kristina Berglöv, född Westerlund, må, räknat från och med den 1 juli 1941, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Berglöv är född den 22 juni 1872 och således 69 år gammal;

att hon från augusti månad 1919 intill utgången av juni månad 1941 eller under 22 läsår tjänstgjort såsom städerska vid folkskoleseminariet i Falun;

att hennes dagliga arbetstid omfattat i medeltal 4 timmar;

att hennes avlöning under de senaste tio åren utgjort i medeltal 612 kronor för år;

samt att Berglöv, som är frånskild, ej åtnjuter något underhållsbidrag av sin förre man.

Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

Städerskan vid småskoleseminariet i Landskrona Maria Lovisa Persson, född Mattsson. Under punkten 8 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att städerskan vid småskoleseminariet i Landskrona Maria Lovisa Persson, född Mattsson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Persson, som är änka, är född den 25 december 1867 och således 74 år gammal;
 att hon utfört städningsarbete vid småskoleseminariet (tidigare folkskoleseminariet) i Landskrona från och med år 1917 eller under omkring 25 år;
 att den dagliga arbetstiden utgjort inemot 6 à 7 timmar;
 samt att hennes inkomst av städningen under de senaste fem åren i medeltal uppgått till omkring 670 kronor årligen.

Utskottet. Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

VII. Jordbruksdepartementet.

12:o.

Förre föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson (förhöjd pension). I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 101 inom första kammaren av herrar *Bondeson* och *Persson* samt den andra under nr 149 inom andra kammaren av herr *Pettersson* i Dahl jämte tre av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, att »pensionen till f. lantbruksföreståndaren i Dala Nils Larsson skall utgå med 5,000 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Larsson är född den 20 maj 1877 och således 64 år gammal;
 att han åren 1901—1940 bedrivit undervisningsverksamhet i jordbruk och lantmannanärningar såsom föreståndare för och lärare vid den av honom ägda skånska lantbruksskolan i Dala, varjämte han vid sidan om denna undervisning bedrivit en omfattande föredragsverksamhet;
 samt att till Larsson för upprätthållande av undervisningsverksamheten vid förenämnda skola från och med år 1909 utgått statsunderstöd från anslag under nionde huvudtiteln, vilka understöd till en början utgjort 2,400 kronor för år samt därefter successivt stigit och alltifrån budgetåret 1931/32 utgått med 9,000 kronor för år.

I proposition nr 119 till 1940 års lagtima riksdag föreslog *Kungl. Maj:t* under punkten 9 riksdagen medgiva, att Nils Larsson finge uppbära en årlig pension av 3,000 kronor. I *väckta motioner* yrkades, att pensionsbeloppet skulle utgå med ett belopp av 5,000 kronor för år. *Bankoutskottet* uttalade (utl. nr 21, p. 13) i fråga om pensionsbeloppets storlek, att det av *Kungl. Maj:t* föreslagna beloppet syntes utskottet vara väl lågt. För egen del hemställde utskottet, att pensionen finge utgå med 4,008 kronor. *Riksdagen* beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Till stöd för de nu väckta motionerna har anförts följande:

Bankoutskottets uppfattning 1940 att pensionsbeloppets storlek »är väl lågt» delas med rätta. Det var lågt år 1940, men är i än högre grad lågt år 1942 på grund av stegrade levnadskostnader, och det må med skäl anföras, att det bör för samhället vara angeläget att se till, att den, som utfört en livsgärning som Larssons, inte på sin ålderdom skall behöva emotse framtiden med stora ekonomiska bekymmer.

Vid behandlingen år 1940 av frågan om pension åt Larsson uttalade utskottet, att det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 3,000 kronor, enligt utskottets uppfattning vore väl lågt. För egen del tillstyrkte utskottet, att pension finge utgå med 4,008 kronor för år. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag. I de nu väckta motionerna göres gällande, att utskottet år 1940 ansett ett pensionsbelopp av 4,008 kronor vara väl lågt. Utskottets i ämnet gjorda uttalande avsåg emellertid, såsom nyss nämnts, det av Kungl. Maj:t föreslagna lägre beloppet och kan givetvis icke åberopas till stöd för en ytterligare höjning av den Larsson beviljade pensionen.

Utskottet.

Vad själva sakfrågan angår, är utskottet alltjämt av den åsikten, att den Larsson tillerkända pensionen får anses vara skälig. I anledning av vad motionärerna anført därom, att pensionen åt Larsson till följd av stegrade levnadskostnader representerar ett lägre värde nu än år 1940, må allenast framhållas, att Larsson, liksom statens övriga pensionstagare, beretts viss kompensation för den inträdda levnadskostnadsökningen genom beviljande av ökat dyrtidstillägg och särskilt kristillägg. Larssons pensionsförmåner inklusive dyrtidstillägg och kristillägg uppgå sålunda för närvarande till 5,662 kronor om året.

Under åberopande av det anförda får utskottet avstyrka bifall till de föreliggande motionerna. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner I: 101 och II: 149 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

13:o.

Förra städerskorna vid postverket **Josefina Wilhelmina Jansson, född Lundkvist, och Elin Cecilia Liljegren, född Nilsson, samt städerskan därstädes Eleonora Lovisa Norberg, född Olsson.** I en den 13 februari 1942 dagtecknad proposition nr 65 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma

dag, under punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att var och en av förra städerskorna vid postverket Josefina Wilhelmina Jansson, född Lundkvist, och Elin Cecilia Liljegren, född Nilsson, samt städerskan därstädes Eleonora Lovisa Norberg, född Olsson, må, Jansson från och med den 1 juni 1941, Liljegren från och med den 1 januari 1941 och Norberg från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid av postmedel uppbära en årlig pension, Jansson å 528 kronor, Liljegren å 360 kronor och Norberg å 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
beträffande *Jansson*,
att hon, som är änka, är född den 29 december 1870 och således 71 år gammal;

att hon under tiden 1 juli 1918—31 maj 1941 eller under 22 år 11 månader varit anställd såsom städerska hos generalpoststyrelsen med en daglig arbetstid av 7 à 8 timmar;

samt att ersättningen för städningsarbetet under de senaste fem åren uppgått till i medeltal 3,220 kronor för år;

beträffande *Liljegren*,

att hon är född den 19 februari 1878 och således nära 64 år gammal;

att hon under tiden 17 april 1923—31 december 1940 eller under omkring 17 år 8 månader varit anställd såsom städerska vid postkontoret Göteborg 1 med en daglig arbetstid av i medeltal 3 1/2 à 4 timmar;

att hon lämnade sin anställning på grund av sjukdom;

samt att ersättningen för städningsarbetet under de senaste fem åren uppgått till i medeltal omkring 900 kronor för år; och

beträffande *Norberg*,

att hon, som är änka, är född den 10 juli 1868 och således 73 år gammal;

att hon under tiden 1 mars 1918—14 februari 1923 varit anställd såsom städerska å utrikesdepartementets pass- och arvsavdelning med en daglig arbetstid av 6 timmar;

att hon från och med den 15 februari 1923 innehar anställning såsom städerska hos generalpoststyrelsen med en daglig arbetstid av i medeltal 5 timmar;

att hon vid beräknad avgång från sin anställning hos postverket med utgången av juni månad 1942 kan åberopa en anställningstid i statens tjänst av 24 år 4 månader;

samt att ersättningen för städningsarbetet under de senaste fem åren uppgått till i medeltal 1,750 kronor för år.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

II. Statens domäners fond.

14:o.

Förre arrendatorn August Persson. I motion II: 2 hemställer herr *Karlsson* i Grängesberg, »att riksdagen måtte bevilja förre arrendatorn och skogsarbetaren August Persson, Malingsbo, en årlig pension till belopp, som kan anses skäligt, att utgå av statens domäners fond».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Persson är född den 20 augusti 1865 och alltså 76 år gammal;
att han under tiden 14 mars 1906—14 mars 1939 varit arrendator av kronoegendomen Södra Kolargården i Malingsbo övre by å kronoparken Klotten inom Malingsbo socken;

att han under åren 1906—1925 utfört skogsarbeten för statens räkning under sammanlagt 3,606 effektiva arbetsdagar, vartill kommer under åren 1906—1917 utförd dagsverkskörning under ett uppskattat antal arbetsdagar av 330;

att han under åren 1926—1938 utfört skogsarbeten under tillhoppa 1,344 arbetsdagar;

samt att hans effektiva arbetstid sammanlagt uppgår till 5,280 dagar eller 17 år 6 månader, därest 300 effektiva arbetsdagar räknas såsom ett anställningsår.

Hos domänstyrelsen anhöll Persson i skrivelse den 11 juni 1940 om erhållande av pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Genom beslut den 28 januari 1941 förklarade sig *domänstyrelsen* icke kunna bifalla framställningen, enär Persson vid den tidpunkt, då han uppnådde 60 års ålder, icke under minst 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Såsom den föregående redogörelsen utvisar, är Persson icke berättigad till pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär han icke vid den tidpunkt, då han uppnådde 60 års ålder, under sammanlagt minst 15 år innehaft statstjänst. Emellertid har Persson under tillhoppa 17 år 6 månader haft sådan anställning i statens tjänst, som kan sägas ha utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Av denna anställning har övervägande delen eller omkring 13 års anställning infallit före 60 års ålder. Utskottet får erinra, att riksdagen tidigare i fall av likartad beskaffenhet som det nu förevarande medgivit, att pension av statsmedel finge utgå. Utskottet finner sig vid angivna förhållande böra tillstyrka, att Persson beredes

Utskottet.

en årlig pension av statsmedel. Pensionsbeloppet synes, i enlighet med vad tidigare plägat tillämpas, böra bestämmas till 504 kronor för år.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:2, må medgiva, att förre arrendatorn August Persson må, räknat från och med den 1 januari 1942, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 504 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Stockholm den 17 mars 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 12.

Reservationer:

vid punkten 2 (ang. förhöjd pension åt f. torpedmästaren A. M. Ljungberg):

av herrar *Holmgren* och *Paulsen*, vilka hemställt,

att riksdagen, i anledning av motionen I: 23, må medgiva, att den förre ritaren av 2:a klass vid torped- och mindepartementet vid Karlskrona örlogsvarv A. M. Ljungberg tillkommande pensionen måtte, räknat från och med den 1 september 1938, förhöjas till det belopp, varmed pension utgår till extra ordinarie tjänsteman i 14 lönegraden (mästare) vid försvarsväsendet; samt

vid punkten 12 (ang. förhöjd pension åt f. föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson):

av herr *Paulsen*, som hemställt,

att riksdagen, i anledning av motionerna I: 101 och II: 149, må medgiva, att den förre föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson enligt beslut av 1940 års lagtima riksdag beviljade pensionen å 4,008 kronor, må, räknat från och med den 1 januari 1942, utgå med ett till 5,000 kronor förhöjt belopp.